

Da li će region zapadnog Balkana posle 2024. godine proizvoditi dovoljno električne energije za pokrivanje domaćih potreba, zavisice pre svega od toga da li će biti realizovani planirani projekti kapaciteta za proizvodnju električne energije.

Dva krajnja scenarija, koja uzimaju u obzir i faktor nivoa tražnje, predviđaju da će, u slučaju visoke tražnje i nedostatka novih kapaciteta, region morati da uvozi električnu energiju, dok će u drugom scenariju (niska tražnje i realizacija svih postojećih projekata), region imati suficit i postati izvoznik električne energije. Na osnovu kontradiktornih informacija koje dospevaju u javnost, nemoguće je napraviti pouzdanija predviđanja.

Međutim, činjenica je da u svim zemljama regiona realizaciju značajnih projekata u oblasti energetike prati veliki broj kontraverzi i problema – dugotrajne procedure za dobijanje potrebnih dozvola, visok nivo investicija i zatvaranje finansijske konstrukcije, nerešeni imovinsko-pravni odnosi, nasleđeni problemi iz prošlosti, nepostojanje konsenzusa o ulaganju u elektrane na konvencionalna goriva, protesti ekoloških organizacija i lokalnog stanovništva – pa i pored pompeznih najava, potpisanih neobavezujućih memoranduma i u najboljem slučaju, izrade studija izvodljivosti i davanja koncesija, većina projekata godinama tapka u mestu.

Jedini termoelektrana koja se u ovom trenutku gradi u regionu, jeste TE Stanari u Republici Srpskoj. Elektranu kapaciteta 300 MW gradi EFT grupa. Vrednost investicije je 550 miliona evra, koji se većinski finansira kreditom Kineske razvojne banke od 350 miliona evra.

Izgradnja elektrane trebala bi biti okončana krajem 2015.

Istovremeno, u BiH postoji još nekoliko projekata za izgradnju termoelektrana. Od toga, najmanje dva – TE Ugljevik 3 i TE Tuzla 7, u toj meri su kontraverzna da su proglašeni rizičnim i „na klimavim nogama.

Projekat TE Ugljevik (2 bloka po 300 MW), koji vodi ruska kompanija Comsar Energy, trebao bi biti najveća grin-fild investicija u Republici Srpskoj, vredna 750 miliona evra. Međutim, početak izgradnje elektrane nekoliko puta je odlagan, a u ovom trenutku najveći problem predstavlja tužba Slovenije protiv RITE Ugljevik, kojom se traži odšteta od 700 miliona evra.

Projekat TE Tuzla 7 trebao bi biti realizovan preko projektne kompanije koja je u stoprocentnom vlasništvu Elektroprivrede BiH i finansiran iz kredita kineske Eksim banke. Izvođač radova je konzorcijum China Ghezouba Grupa i Guadung Electirc Power Institut. Kod ovog projekta postoji bojazan da bi se mogao probiti budžet, kao što je nedavno bio slučaj sa izgradnjom termoelektrane Šoštanj 6. Ako bi troškovi za TE Tuzla 7 porasli za 50 ili više miliona evra, projekat bi postao ekonomski neodrživ.

Kada ju u pitanju izgradnja TE Banovići, početkom godine su otvorene pristigle ponude na tenderu za izbor potencijanog strateškog partnera, i u toku je njihova evaluacija.

Drugi projekat u regionu koji je u fazi realizacije, jeste TE Kostolac B3, čija bi izgradnja trebala početi u drugoj polovini godine. Pre toga je potrebno da EPS uplati avans od 100 miliona dolara. U EPS-u tvrde da je novac obezbeđen ali da nije uplaćen zbog reorganizacije koja je u toku u ovom javnom preduzeću. Novi blok elektrane kapaciteta 350 MW finansira se kreditom Eksim banke i trebao bi početi sa radom 2020. godine.

U oblasti proizvodnje električne energije, na listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu nalazi se veliki broj srpskih projekata, među kojima su TE Nikola Tesla B3, TE Kolubara B, kombinovana elektrana Novi Sad kao i veliki broj hidroelektrana (gornja i srednja Drina, Ibarske hidroelektrane i Velika Morava). Izgradnja navedenih termokapaciteta, posebno TE Kolubara B, u ovom trenutku izgleda malo verovatno. Veliki projekat u regionu koji bi trebao ugledati svetlo dana jeste TE Pljevlja 2 u Crnoj Gori. Najpovoljniju ponudu od 338 miliona evra za izgradnju postrojenja kapaciteta 245 MW, podnela je češka Škoda, tako da su u toku pregovori sa ovom kompanijom. Strateški partner u EPCG, A2A, protivio se ovom projektu, zbog čega je za gradnju drugog bloka TE Pljevlja osnovana podružnica EPCG-a preko koje će se sprovoditi finansiranje i izgradnja termoelektrane.

U najnepovoljnijoj situaciji u regionu nalazi se Hrvatskoj kao veliki uvoznik električne energije. Stručnjaci upozoravaju da je situacija alarmantna jer 2020. godine iz pogona mora izaći čak 1.200 MW instalirane snage u starim elektranama (TE Sisak, Rijeka, Plomin 1, TE-TO Osijek), od ukupno 3.654 MW kapaciteta kojima raspolaže HEP. Pri tom, u narednih pet godina, sa privrednim oporavkom, očekuje se i rast tražnje za električnom energijom. Pregovori HEP-a i japanskog Marubeniya oko realizacije najvećeg energetskog projekta u Hrvatskoj, termoelektrane Plomin C kasne i ugovor ne može biti potpisan pre jeseni, iako je njegovo potpisivanje najavljeno za prvi kvartal 2015.

Projektu se žestoko protive ekološka udruženja, koja upozoravaju da će struja proizvedena u termoelektrani biti dva puta skuplja od one koja se može naći na tržištu i da ekonomski interes strateškog partnera može da postoji samo ako se (tajnim) dugoropčnim ugovorom garantuje otkup struje po visokim cenama. Oni podsećaju da je rad termoelektrane potrebno uvoziti ugalj, "prljavi energent koji Hrvatska nema".

Čak i ako se svi projekti u Hrvatskoj realizuju na vreme, to neće biti dovoljno da se nadomeste elektrane koje se u narednih pet godina moraju povući iz upotrebe. Računca pokazuje da će Hrvatskoj nedostajati 2.000 MW proizvodnih kapaciteta. Čak i da se 2019. u pogon pusti Plomin C, što je malo verovatno, njegova snaga će biti 500 MW, koliko bi trebala imati i elektrana na gas u Osijeku. Ukoliko uz sva protivljenja ipak bude izgrađena hidroelektrana Ombla, njen kapacitet biće manji od 65 MW.

Izvor: SEEC.rs/ESIASEE